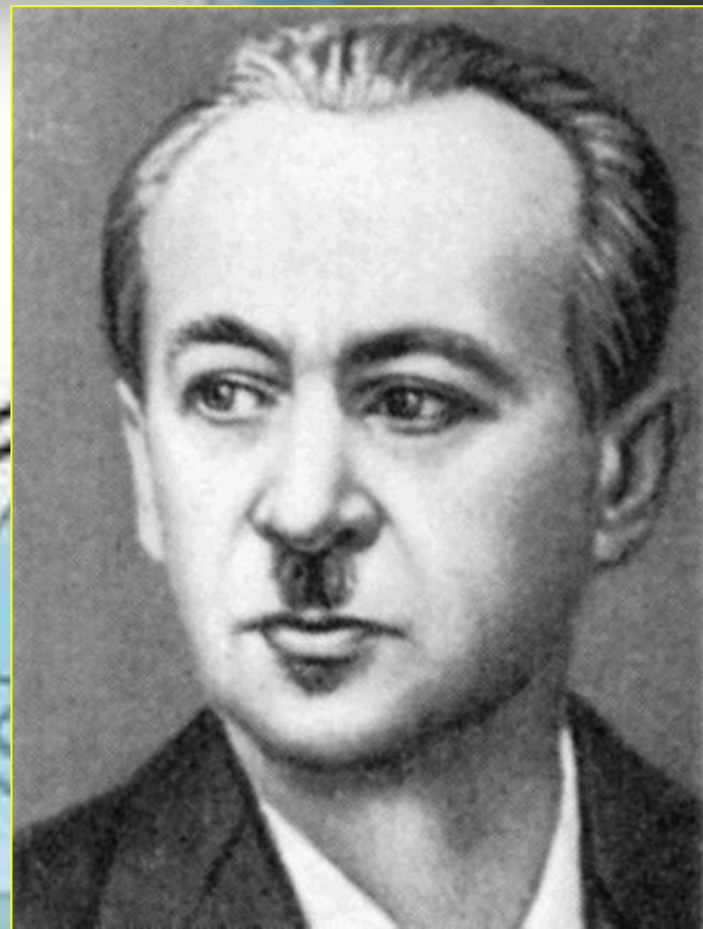
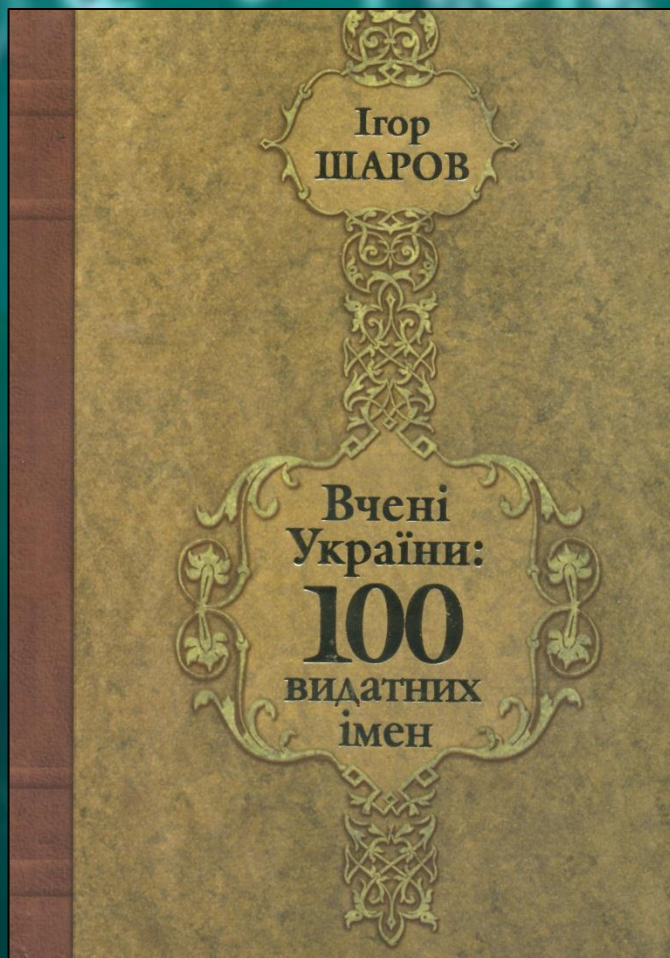

**ВИДАТНІ УКРАЇНЦІ:
ЛЕВ ВОЛОДИМИРОВИЧ
ПИСАРЖЕВСЬКИЙ
(1874 – 1938)**

**Український вчений, хімік,
публіцист, педагог.**

- ❑ Видатний хімік початку 20-го століття. Організатор і директор Українського інституту фізичної хімії (тепер Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України). Академік АН УРСР (1925), академік АН СРСР (1930).
- ❑ З 1927 року — директор створеного за його ініціативою Українського інституту фізичної хімії (тепер Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України).
- ❑ Основні праці присвячено властивостям і будові перекисів і надкислот, дослідженню впливу розчинника на хімічну рівновагу та вільну енергію хімічних реакцій, проблемам хімії з точки зору електронних уявлень. Створив основи електронної теорії окислювально-відновлювальних реакцій, запропонував теорію гальванічного елементу, яка враховує термодинамічну рівновагу між іонами та електронами в металі. Заклав основи електронної теорії гетерогенного каталізу.
- ❑ У підручнику "Вступ до хімії" (1926) вперше виклав весь матеріал хімії з позиції електронної теорії будови атомів і молекул.

Табачник Ва932

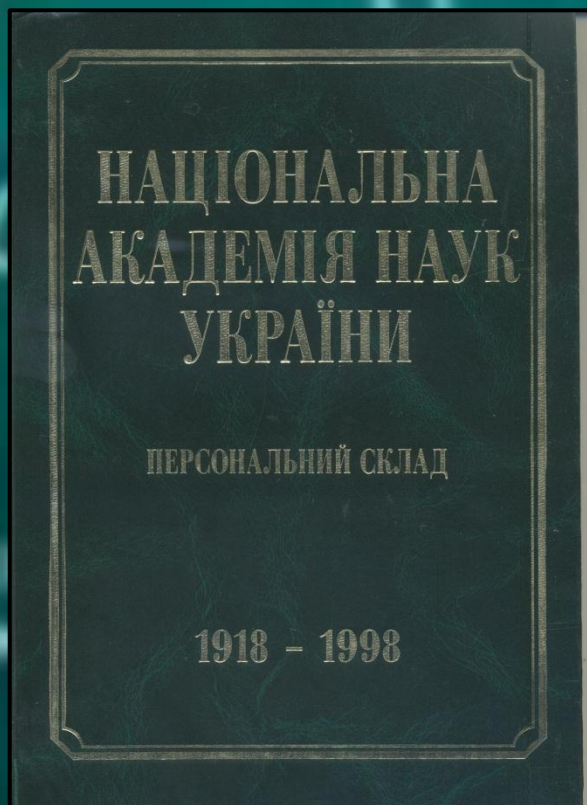
Писаржевський
Лев
Володимирович
(1874–1938)

ПРАВИЛО ВЧЕНОГО

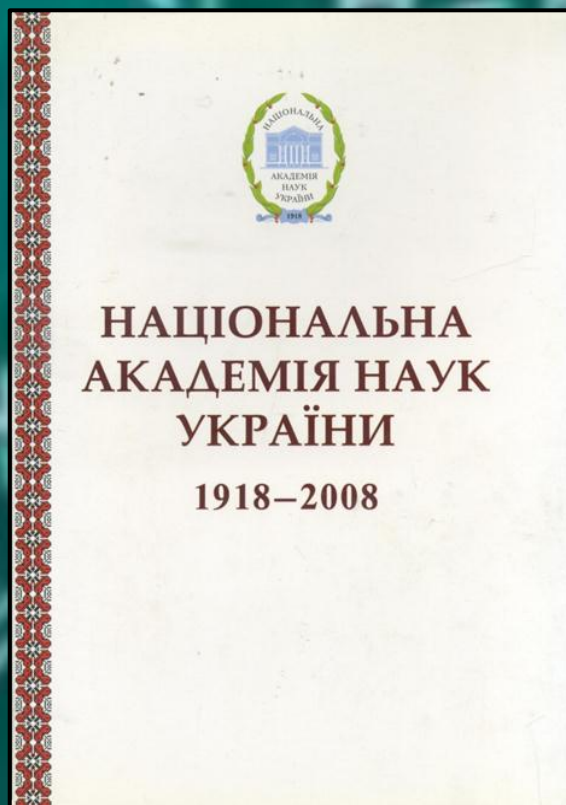
Академік Лев Володимирович Писаржевський увійшов в історію хімічної науки як фундатор першого на Україні і єдиного в Радянському Союзі Інституту фізичної хімії, як дослідник, що спрямував свої наукові розробки на перебудову хімічних законів і понять хімії на основі новітніх уявлень про будову атомів і молекул.

Наукова і дослідницька діяльність Л. Писаржевського розпочалася відразу після закінчення Новоросійського університету в м. Одесі, в якому він залишився працювати на кафедрі неорганічної хімії під керівництвом професора П.Г. Мелікова (1896–1904 рр.). Їх спільні дослідження в галузі пероксидних сполук проводилися на основі використання нових на той час фізико-хімічних методів і були удостоєні Ломоносівської премії.

У 1902 р. Л. Писаржевський захистив магістерську дисертацію, тема якої була пов'язана з синтезом гідропероксиду

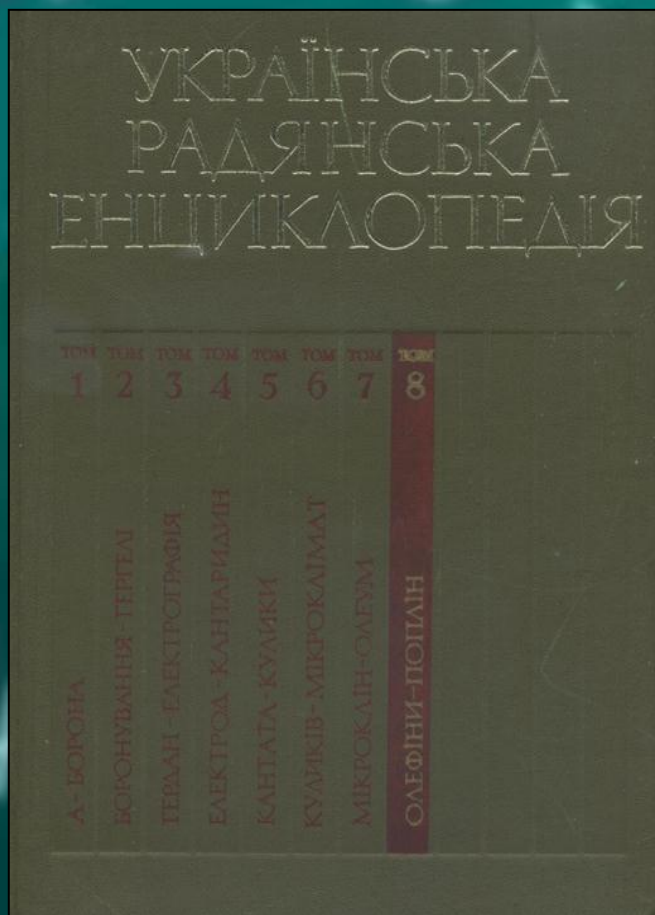
Онищенко ВС111

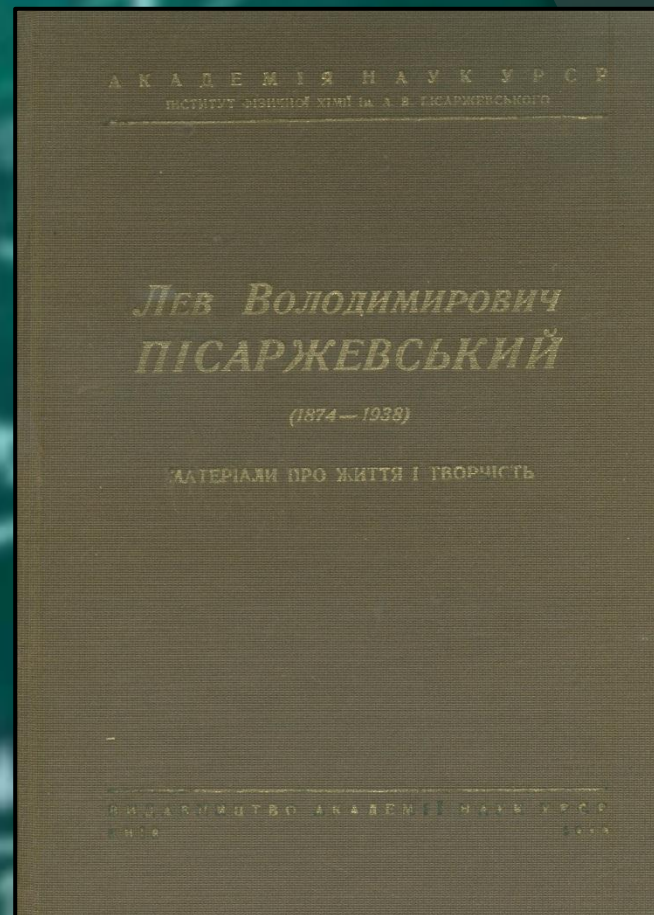
ВС46820

ВС65354

В 328608.8

Ви 0201

ЛЕВ ВОЛОДИМИРОВИЧ
ПИСАРЖЕВСЬКИЙ

1871 - 1938

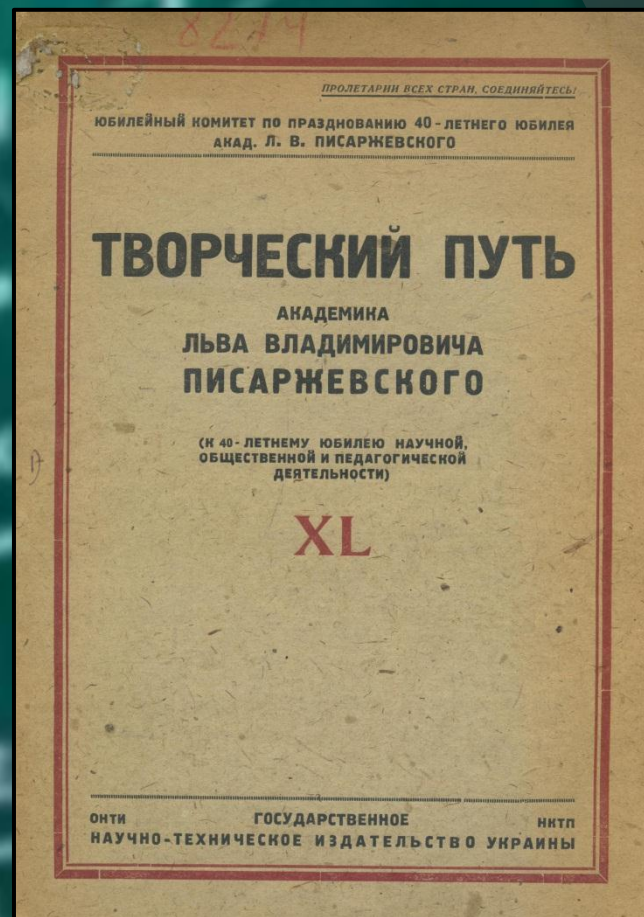
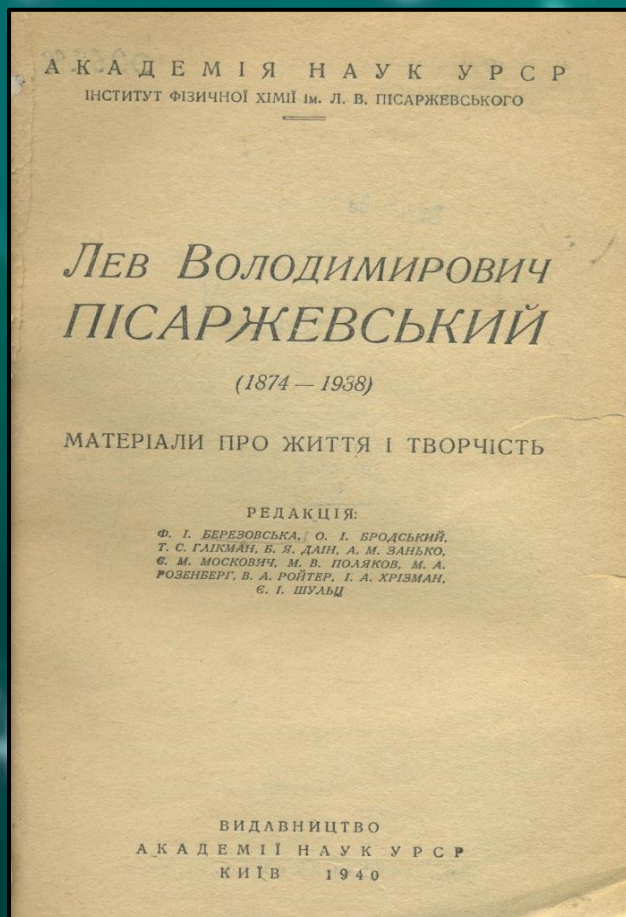
Ba141380

Лев Володимирович
ПИСАРЖЕВСЬКИЙ

У брошюрі висвітлюється життя і діяльність видатного радянського хіміка академіка Льва Володимировича Писаржевського. Наведено нові цікаві дані про його життєвий шлях, наукову, громадську та педагогічну діяльність, показано розвиток ідей вченого у сучасній хімії. Бібліографічний покажчик знайомить з творчим доробком Л. В. Писаржевського, наведено також список літератури про нього. Описані праці вченого у галузі електронно-іонної теорії будови атомів і молекул, теорії каталізу, будови та фізико-хімічних властивостей пероксидів та надкислот, впливу природи розчинника на хімічні реакції та ін.

Ba328929

Bo52895.2

Рл 5377

1935

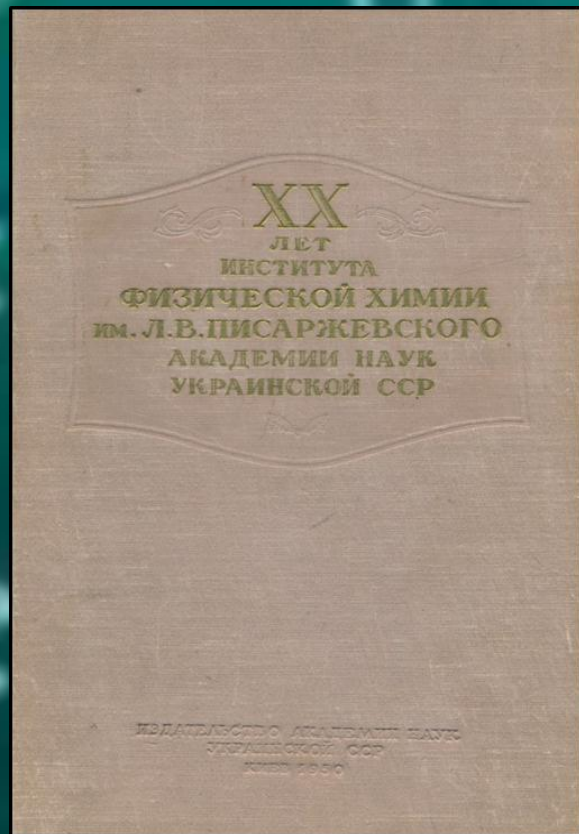
Інститут фізичної хімії імені Л. В. Писаржевського — входить до складу НАН України. Інститут засновано 6 листопада 1927 року на базі кафедри електронної хімії Дніпропетровського гірничого інституту — першим директором став академік Лев Володимирович Писаржевський (1874—1938).

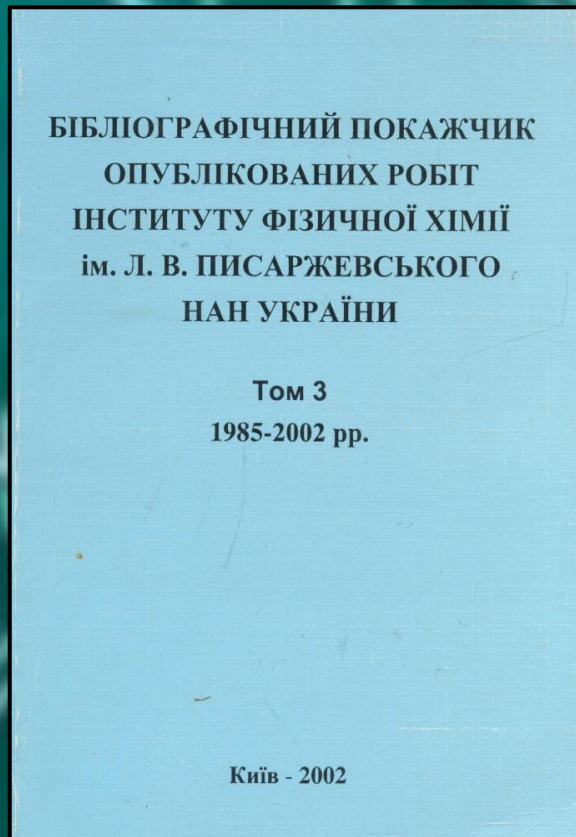
Ім'я академіка у 1938 році присвоєно Інституту фізичної хімії, який він заснував та де він працював останні роки.

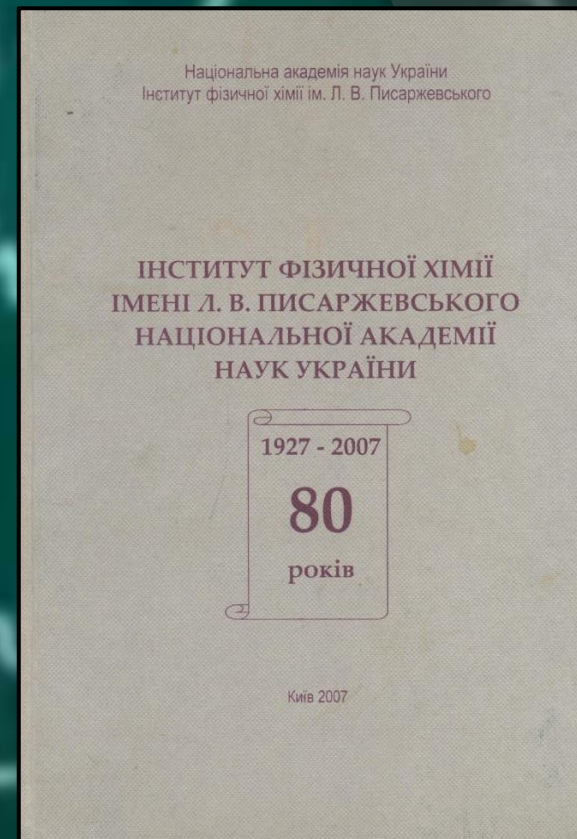
Також на будівлі цього інституту знаходиться меморіальна табличка на честь науковця.

Bo417854

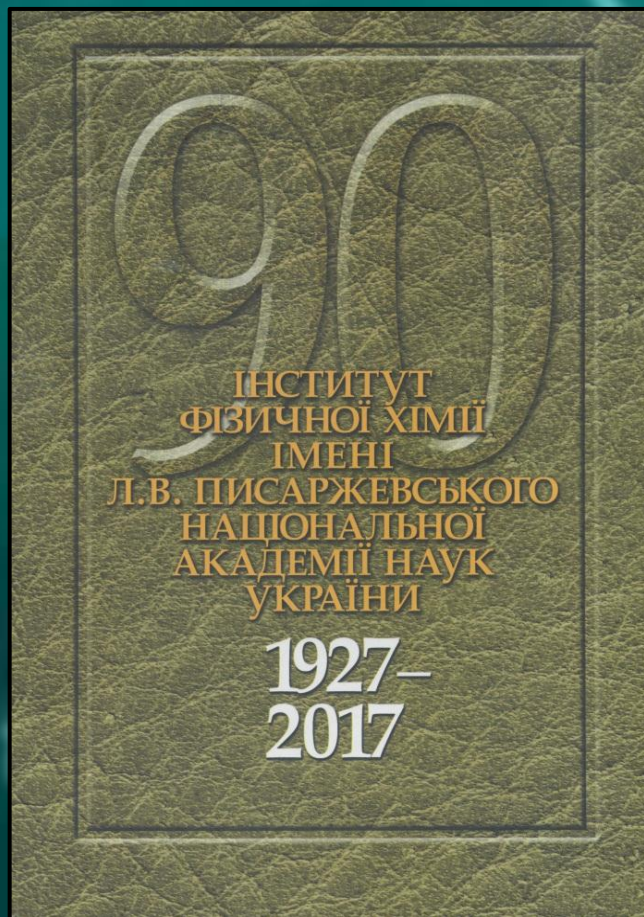

B346349.3

Ba691326

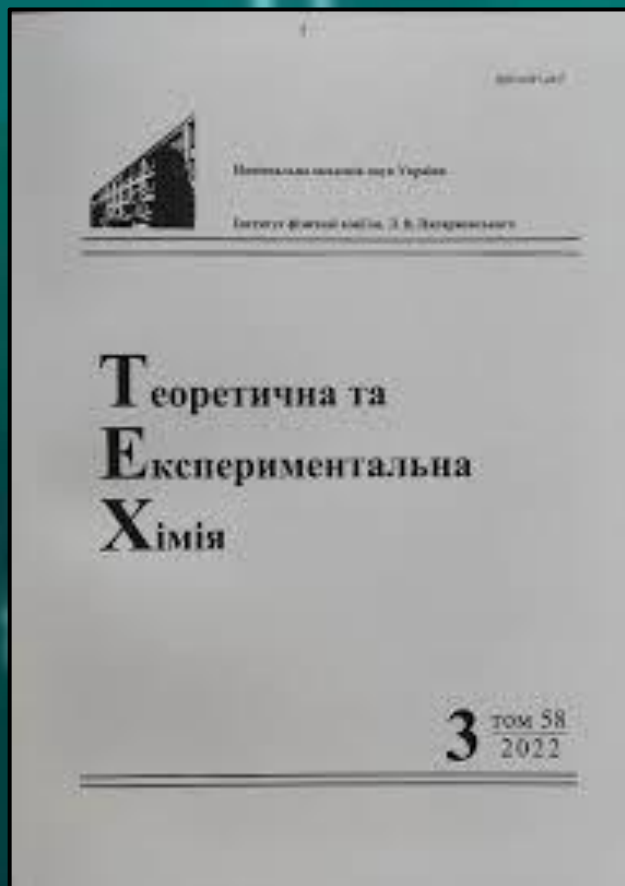
Інститут фізичної хімії ім.
Л.В.Писаржевського НАН України є одним
з відомих наукових центрів України, який
проводить фундаментальні і прикладні
дослідження в різних розділах сучасної
фізичної хімії.

Вс63317

Київ, просп. Науки, 31

Рецензований науковий журнал, який публікує дослідження з фізичної хімії. Журнал заснували 1965 року Академія наук УРСР та Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського

Журнал «Теоретична та експериментальна хімія» з 1965 року у повному об'ємі перекладають і видають англійською мовою та розповсюджують за кордоном під назвою «Theoretical and Experimental Chemistry»: спочатку видавництво «The Faraday Press», потім «Plenum Publishing Corporation», «Kluwer Academic Publishers», останнім часом – Springer Science+Business Media.

Станом на 2022 рік журнал «Теоретична та експериментальна хімія» має найвищий імпакт-фактор серед усіх наукових видань України.

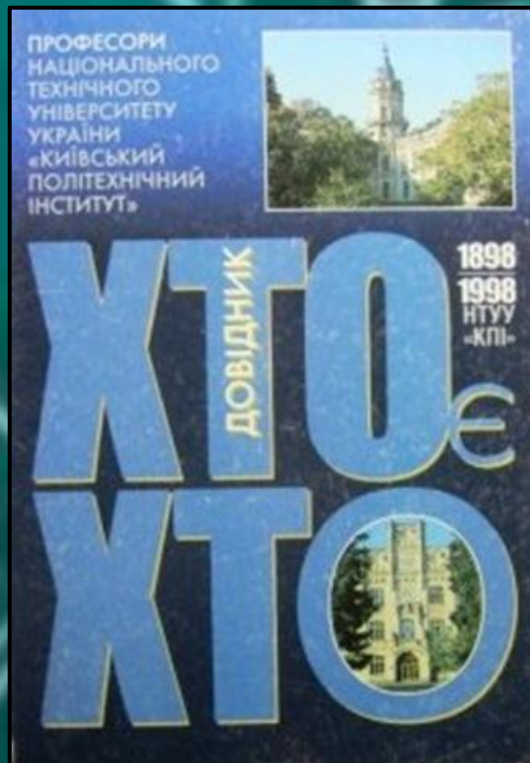
Ж29112

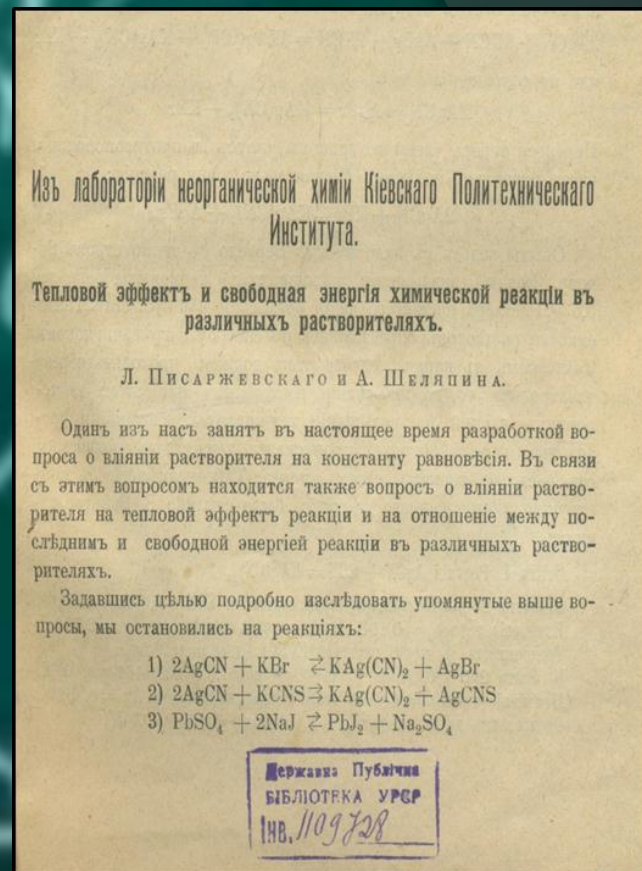
В 1908-1911 роках Лев Володимирович Писаржевський — професор Київського політехнічного інституту, який залишив на знак протесту проти політики обмеження прав викладачів і студентів (у числі 100 професорів університетів).

Co27843

Ba586251

Bo84451

1909

Изъ лабораторіи неорганической химіи Кіевского Политехническаго
Института.

Вліяніе растворителя на константу равновѣсія.

IV.

Л. Писаржевскаго и И. Литвина.

Предметомъ настоящаго изслѣдованія послужила уже изучен-
ная отчасти однимъ изъ насъ совместно со студентами: Трахо-
ніотовскимъ ¹⁾, Бѣленовскимъ ²⁾ и Зембицкимъ ³⁾ реакція: $2\text{AgCN} + \text{KBr} \rightleftharpoons \text{KAg}(\text{CN})_2 + \text{AgBr}$ и реакція: $\text{AgCl} + \text{KCNS} \rightleftharpoons \text{AgCNS} + \text{KCl}$.

Первая реакція была изслѣдована въ четырехъ растворителяхъ:
1) въ водномъ растворѣ ацетона (25% ацетона), 2) метилового
спирта (25% м. сп.), 3) этилового спирта (25% э. сп.) и 4) эти-
лового спирта (50%). Проценты здѣсь вѣсовые.

Что касается очистки исходныхъ веществъ и приѣмовъ ра-
боты, то все это подробно описано въ работѣ одного изъ насъ
со студентомъ Трахоніотовскимъ ⁴⁾, почему здѣсь мы и не будемъ
останавливаться на этомъ, и перейдемъ къ описанію результатовъ
изслѣдованія.

Реакція $2\text{AgCN} + \text{KBr} \rightleftharpoons \text{KAg}(\text{CN})_2 + \text{AgBr}$.

Опыты производились въ термостатѣ при 25°. Концентрація $\text{NH}_4\text{CNS} = 0,0566$.

1) 25% водный ацетонъ. Реакція слѣва направо.

Взято 3,5 гр. AgCN и 100 куб. сант. раствора KBr ($C_{\text{Br}} = 0,0992$).

Взято (черезъ два съ половиной мѣсяца) для анализа 20 куб. сант.

Помло $\text{NH}_4\text{CNS} = 30,14$ куб. сант.

Откуда вычисляется:

$$C_{\text{Ag}(\text{CN})_2} = 0,0853$$

$$C_{\text{Br}} = 0,0139$$

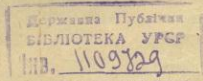
$$K = \frac{0,853}{0,0139} = 6,12.$$

¹⁾ Ж. Р. Х. О. 42, 249 (1910).

²⁾ Ж. Р. Х. О. 42, 529 (1910).

³⁾ Ж. Р. Х. О. 42, 537 (1910).

⁴⁾ Л. с.

Bo84452

1910

Изъ лабораторіи неорганической химіи Кіевского Политехническаго
Института.

Свободная энергія химической реакціи въ смѣсяхъ воды съ
неэлектролитами.

III.

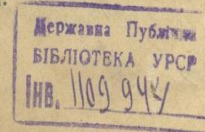
Л. Писаржевскаго и К. Зембицкаго.

Вліяніе растворителя на величину константы равновѣсной ре-
акціи: $2\text{AgCN} + \text{KBr} \rightleftharpoons \text{KAg}(\text{CN})_2 + \text{AgBr}$ было изучено однимъ
изъ насъ совместно съ Трахоніотовскимъ и Бѣленовскимъ.

Эта реакція послужила предметомъ и настоящаго изслѣдо-
ванія.

Нами опредѣлена величина константы въ смѣсяхъ воды съ
различными неэлектролитами.

химич. общ. хлп, 3.

35

Bo84671

1910

Изъ лабораторіи неорганической химіи Кіевскаго Политехническаго
Института.

Свободная энергія химической реакціи въ смѣсяхъ глицерина
со спиртами.

Л. Писаржевскаго и П. Трахоніотовскаго.

Нѣсколько лѣтъ тому назадъ одинъ изъ насъ задался цѣлью
изучить вліяніе растворителя на величину свободной энергіи хи-
мической реакціи. Можно было а priori предположить, что вліяніе
это зависитъ:

1) Отъ различной растворимости нерастворимыхъ реагирую-
щихъ веществъ въ различныхъ растворителяхъ, 2) отъ внутрен-
няго тренія растворителя, 3) отъ степени диссоціаціи реагирую-
щихъ веществъ въ данномъ растворителѣ и 4) отъ способности
іоновъ реагирующихъ веществъ соединяться съ тѣмъ или инымъ
числомъ молекулъ растворителя.

Державна Публична
БИБЛИОТЕКА УРЕР
Инв. 1109709

17*

Bo84450

1910

Изъ лабораторіи неорганической химіи Кіевскаго Политехническаго
Института.

Электропроводность KBr и $KAg(CN)_2$ въ смѣсяхъ глицерина со
спиртами.

Л. Писаржевскаго и А. Шаповаленко.

Одинъ изъ насъ, на основаніи своихъ работъ надъ вліяніемъ
растворителя на величину константы равновѣсія, пришелъ къ
заключенію, что измѣненіе этой величины можетъ зависѣть отъ
трехъ причинъ:

1) отъ неравномѣрнаго измѣненія растворимости участвую-
щихъ въ реакціи труднорастворимыхъ веществъ (при замѣнѣ
одного растворителя другимъ); 2) отъ сольватациі іоновъ, и 3) отъ
неравномѣрнаго измѣненія степеней диссоціаціи реагирующихъ
веществъ при переходѣ отъ одного растворенія къ другому.

Для выясненія зависимости между константой равновѣсія
(одной и той же реакціи въ различныхъ растворителяхъ) и измѣ-
неніями степеней диссоціаціи реагирующихъ веществъ и было
предпринято настоящее изслѣдованіе.

Одинъ изъ насъ совмѣстно съ П. Трахоніотовскимъ ¹⁾ опре-
дѣлялъ величины константы равновѣсной реакціи: $2AgCN +$
 $+KBr \rightleftharpoons KAg(CN)_2 + AgBr$ въ смѣсяхъ глицерина съ метиловымъ
и этиловымъ спиртами.

Мы остановились на этой же самой реакціи и задались цѣлью

¹⁾ Ж. Р. Х. О., 42, 249 — 295.
химич. общ. хлп. 6.

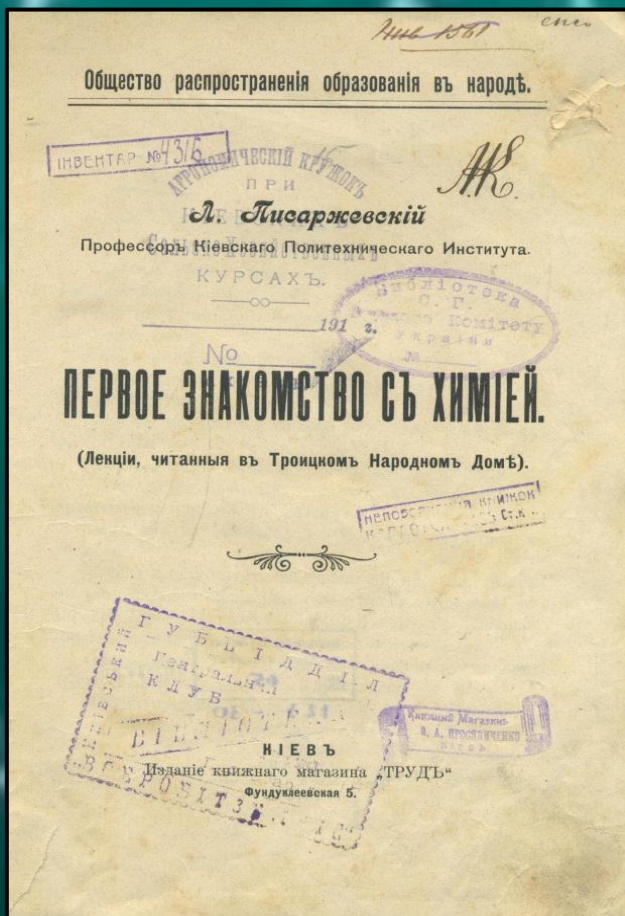
Державна Публична
БИБЛИОТЕКА УРЕР
Инв. 1109727

59

БІБЛ
Академ
У Р

Bo84449

1910

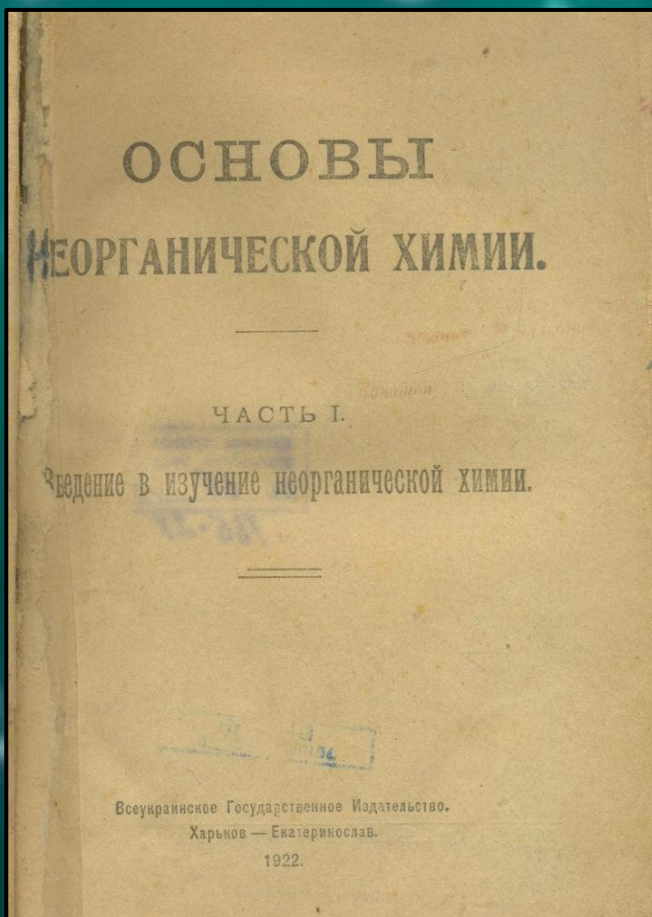
B11941

1910

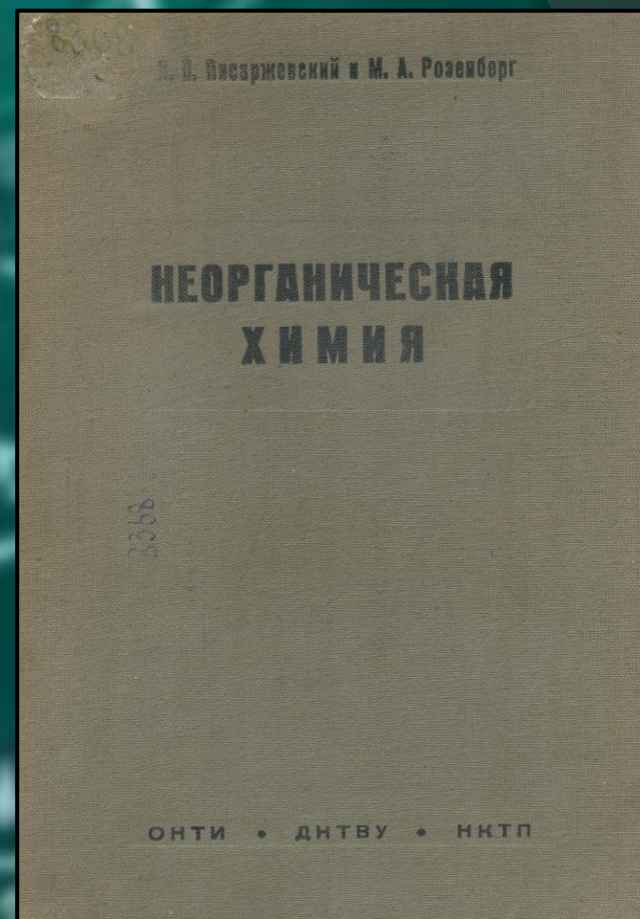
A9741

1924

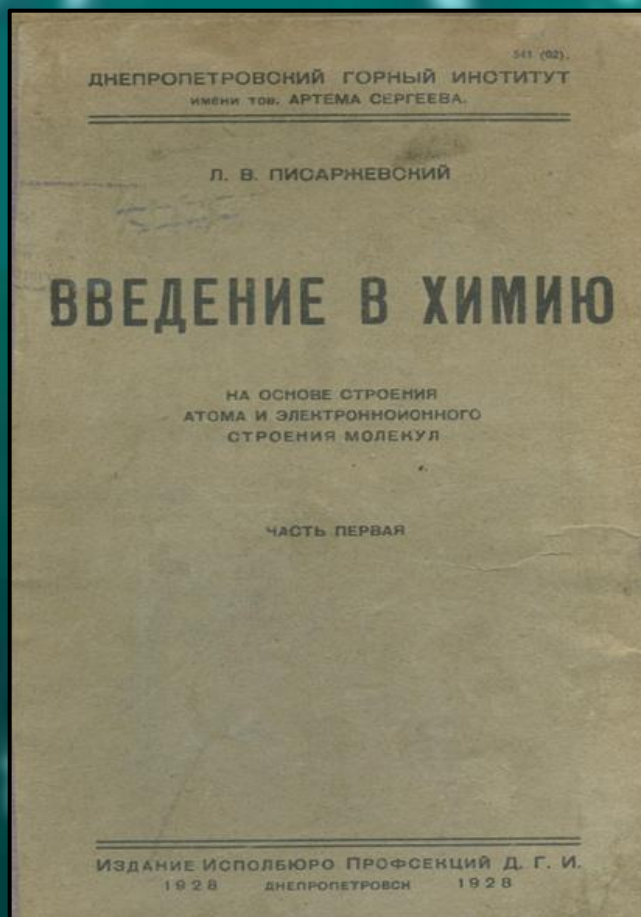
B93728.1

1922

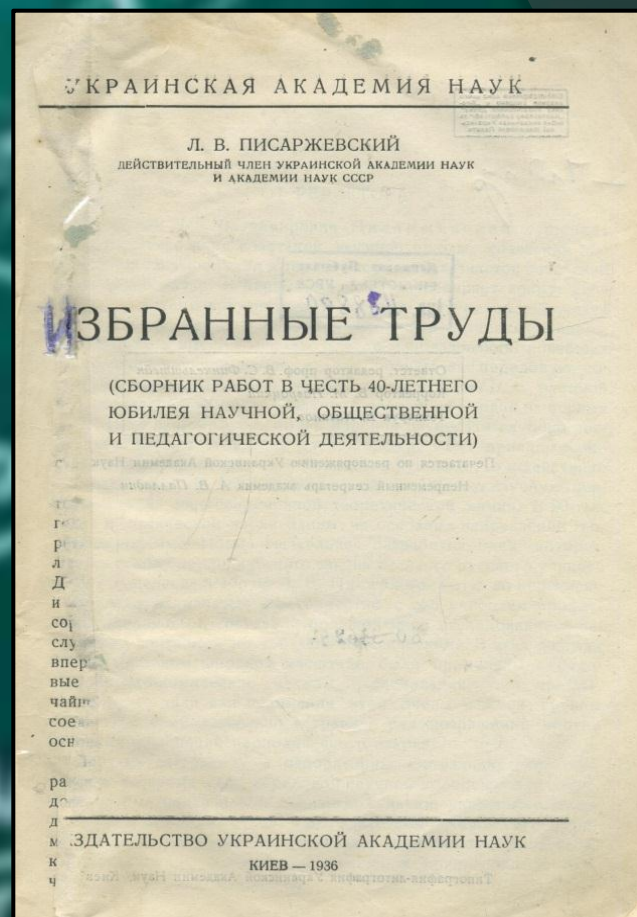

B142854

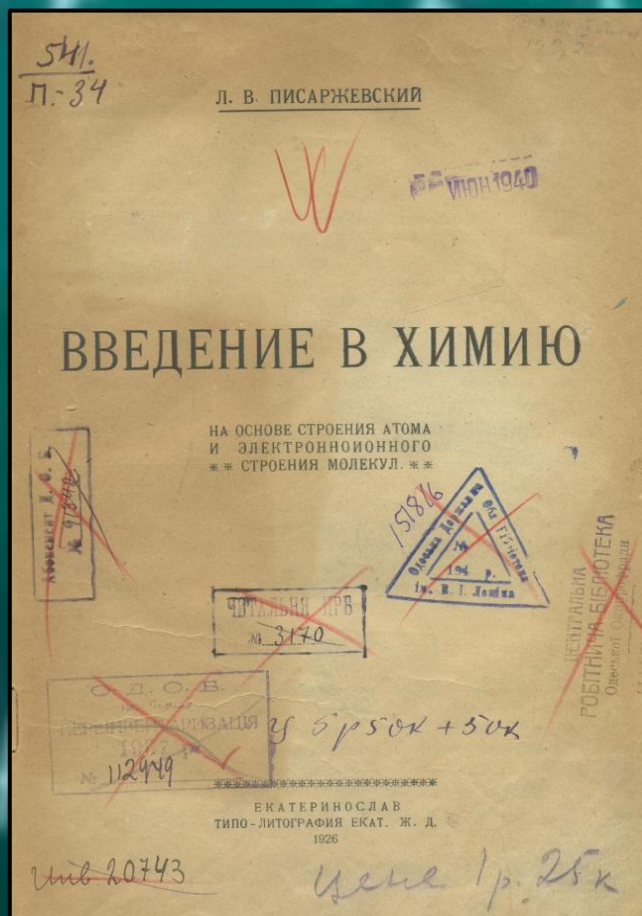
1933

Ви 12268.1

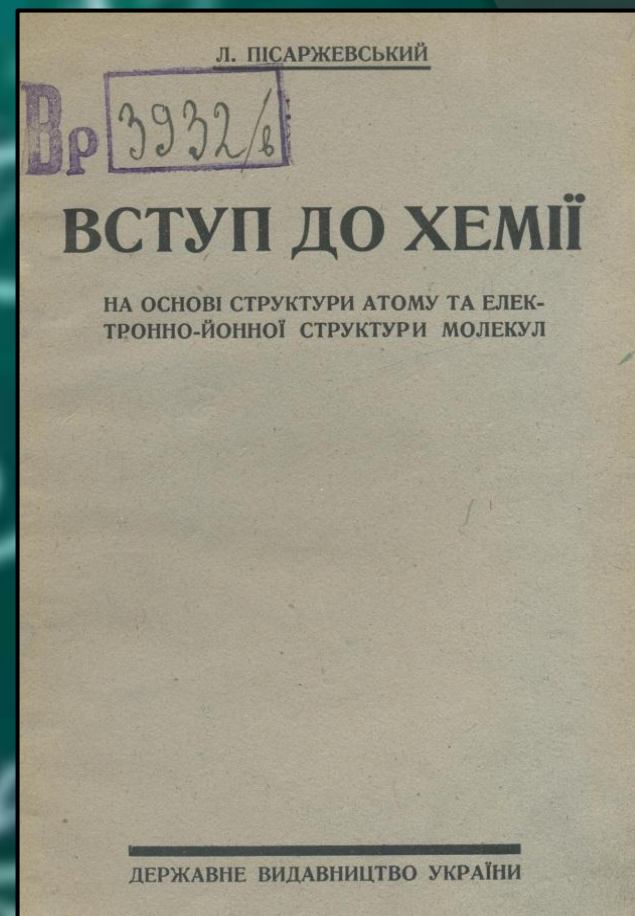

Во336244

B652Дх

1926

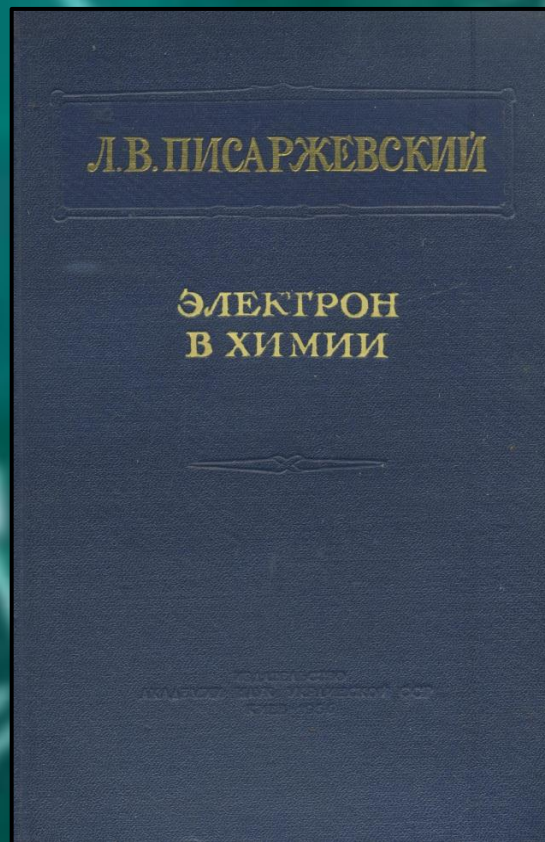
Вр3332.2

1926

Ви13150

1929

Bo646423

Bo359973

1929

СВОБОДНАЯ ЭНЕРГІЯ
ХИМИЧЕСКОЙ РЕАКЦІИ
и
РАСТВОРИТЕЛЬ.

ИЗСЛѢДОВАНИЕ
Л. В. Писаржевскаго.

1915-463.

Труды Научно-Техническаго О-ва при Е. Г. И. за 1914 г.

Константа равновѣсія и отношеніе
растворимостей труднорастворимыхъ солей
въ различныхъ растворителяхъ

Проф. Л. В. Писаржевскаго и Доры Цукерманъ.

Доложено въ засѣданіи Научно-Техническаго Общества (при
Екатеринославскомъ Горномъ Институтѣ 18 апрѣля 1914 г.).

Типо-Циннографія
и Переплетная
Густавъ Берсъ.
Екатеринославъ. 1914 г.

B226684

1912

B234343

1914

B226672

ТЕРМОХИМІЯ

КАТАЛИТИЧЕСКАГО МЕТОДА

ВЫДѢЛЕНІЯ ТВЕРДАГО ІОДА

ИЗЪ РАСТВОРОВЪ.

Л. Писаржевскаго и Н. Дверкіева.

ЕКАТЕРИНОСЛАВЪ,
Типографія Губернскаго Земства.
1916.

№ 7725,9043.

B194461

К ВОПРОСУ О МЕХАНИЗМЕ КАТАЛИЗА ПЕРЕКИСИ
ВОДОРОДА

Л. Писаржевскаго и В. Ройтера

(Екатеринослав, Горный Институт)

Один из нас нашел, что при помещении в раствор перекиси водорода двух неодинаковой величины платинированных платиновых пластинок, соединенных между собою проволокой, включенный в проволоку гальванометр показывает существование тока во время хода катализа¹⁾.

По методу М. Розенберг был определен здесь порядок реакции²⁾.

Приводим один из опытов этого рода. В нижеследующей таблице (1-я) буквой А обозначено начальное число делений гальванометра, отвечающее начальной концентрации перекиси водорода, А—х — число делений ко времени t, протекшему от начала реакции. Взята 3‰ H₂O₂.

$$K_1 = \frac{1}{t} \lg \frac{A}{A-x} \quad (\text{мономолекулярная реакция}).$$

Гальванометр 3, 7 · 10⁻⁶

Табл. 1

t в минут.	A — x	K ₁ · 10 ³	A = 9,9
0	9,9	—	—
2	8,8	26	—
4	8,0	23	—
6	7,0	25	—
8	6,3	24	—
10	5,6	25	—
12	5,0	25	—

¹⁾ Л. Писаржевский. Катализ как механ. действие электронов. Украинский Химический журнал. Т. I, 13 (1925).

²⁾ М. Розенберг. Ток химич. реакции как показ. ее порядка. Укр. Хим. Журнал. Т. I, 19 (1925).

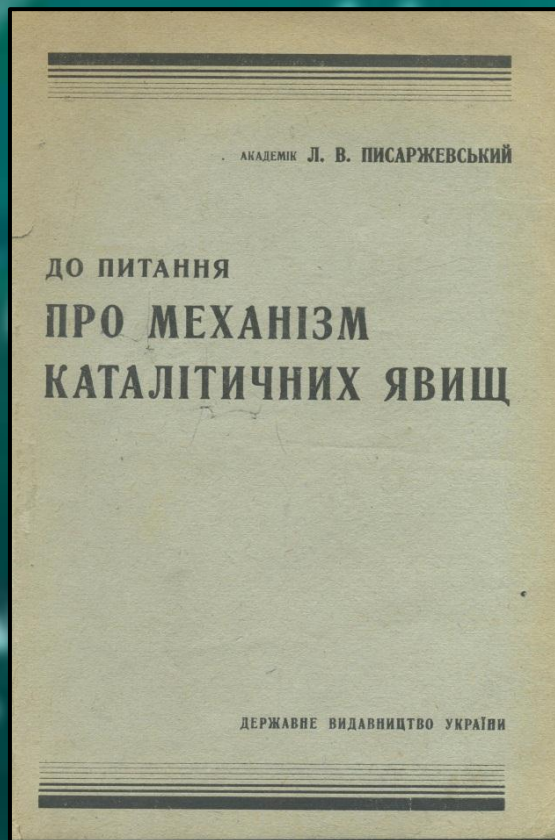
ВНООФ
ЗВЕРНЕНО 20

Державна Публична
БІБЛІОТЕКА УРСР
ІНВ. 598700

B226672

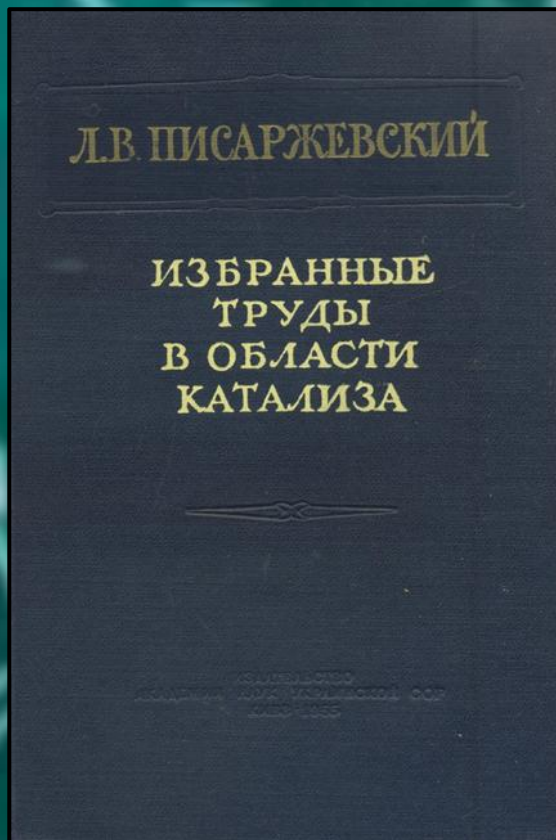
B194461

1926

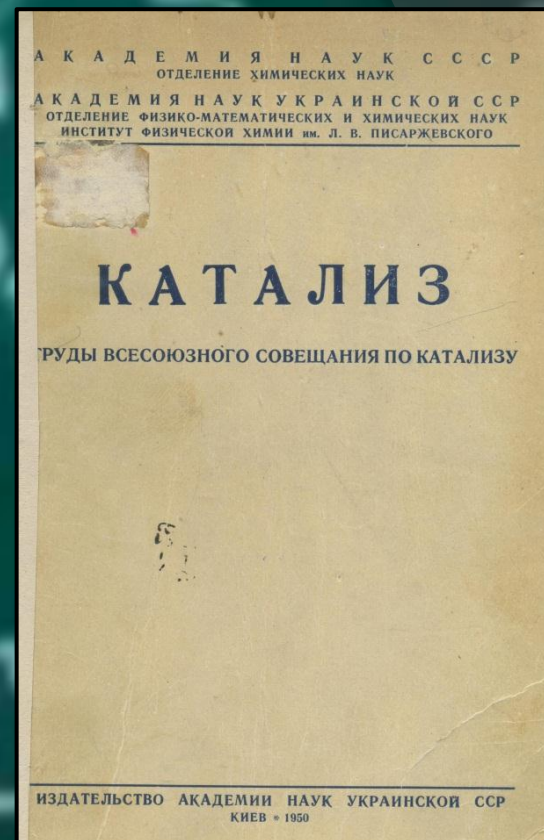

В30220

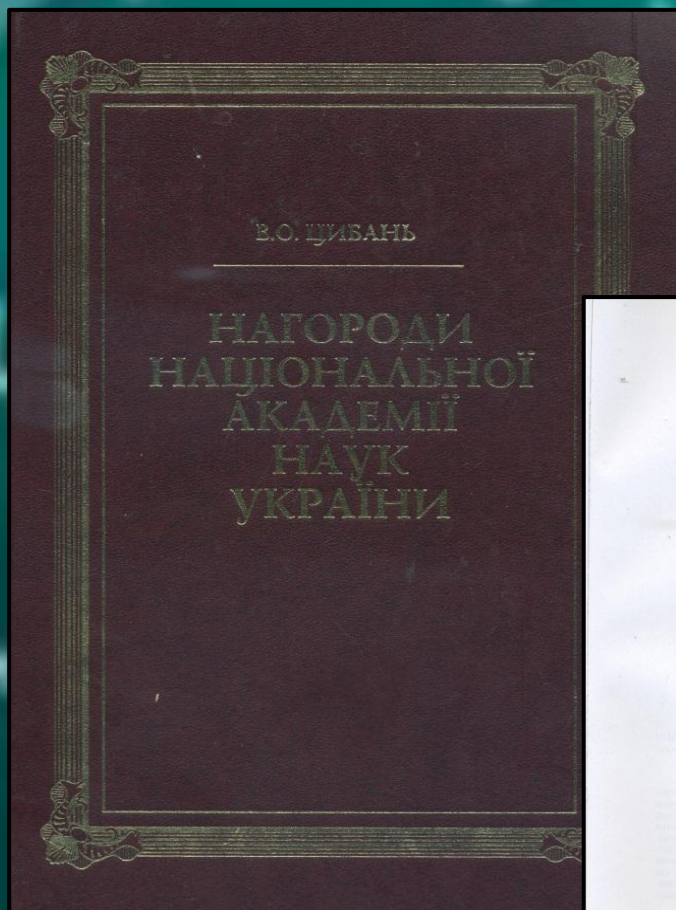
1930

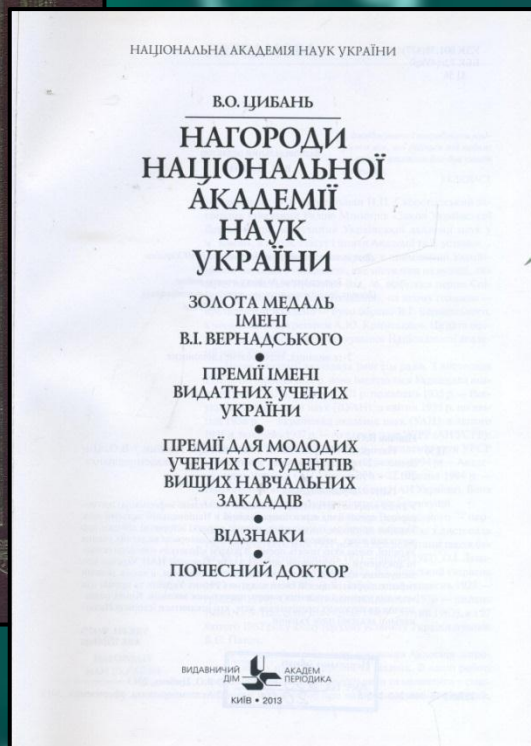
Во622544

Во415052

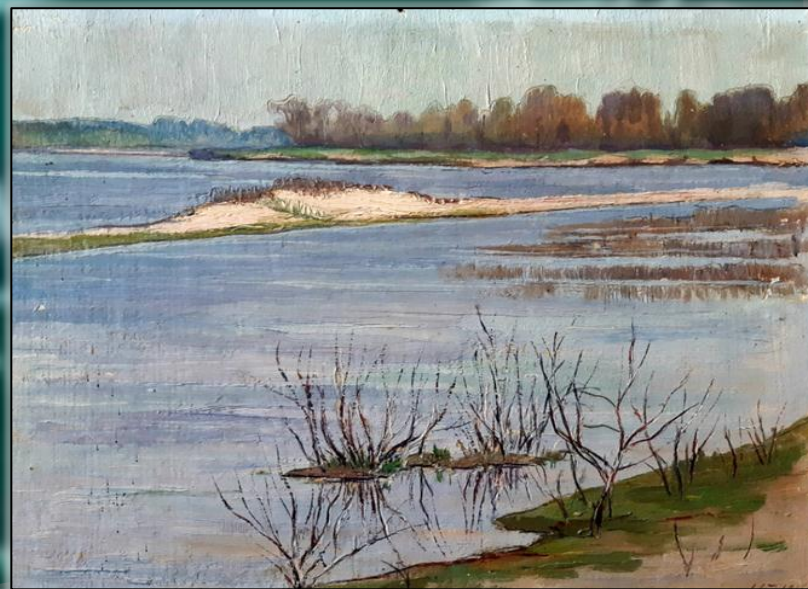

Вс 57143

Премія імені Льва Володимировича Писаржевського — премія, заснована постановою РМ УРСР від 12.06.1964 № 595 та постановою Президії НАН України від 17 липня 1964 № 188 за видатні наукові роботи в галузі хімії та хімічної технології. Премію названо на честь видатного українського, фізико-хіміка, академіка АН СРСР та УРСР, Льва Володимировича Писаржевського.

Усе життя вчений захоплювався живописом. Лев Володимирович залишив чимало чудових малюнків. Вони допомагають краще зрозуміти внутрішній світ видатного вченого. У фондах Народного музею історії ім. О.М. Поля НТУ «Дніпровська політехніка» зберігається малюнки Писаржевського, написаних олією. Невеликі за розміром, картини Лева Володимировича чудово передають велич природи. Частина картин із музею зображує пейзажі Криму періоду 1920-х рр.

- ❑ Ім'я академіка у 1938 році присвоєно Інституту фізичної хімії, який він заснував та де він працював останні роки. Також на будівлі цього інституту знаходиться меморіальна табличка на честь науковця.
- ❑ Меморіальна дошка на честь вченого відкрита й на будівлі корпусу № 2 Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара.
- ❑ У Дніпрі сквер, де збереглася могила вченого, названо парком Писаржевського.

Барельєф Л. В.
Писаржевському перед
центральною корпусом НТУ
«Дніпровська політехніка».

Меморіальна табличка на фасаді
Інституту фізичної хімії ім.
Л.В.Писаржевського НАН України у
Києві на проспекті Науки.

Обеліск на могилі Л. В.
Писаржевського у Дніпрі на
старому цвинтарі.

Використані матеріали:

- <https://uk.wikipedia.org/wiki>
- <https://kpi.ua>
- <https://www.nas.gov.ua/>
- <https://www.nmu.org.ua/>
- <http://irbis-nbuv.gov.ua/>

**Національна бібліотека України імені В. І.
Вернадського.**

**Відділ соціокультурної діяльності Всі права
захищені © ВСКД НБУВ, провідний бібліотекар
Старікова К.А.**